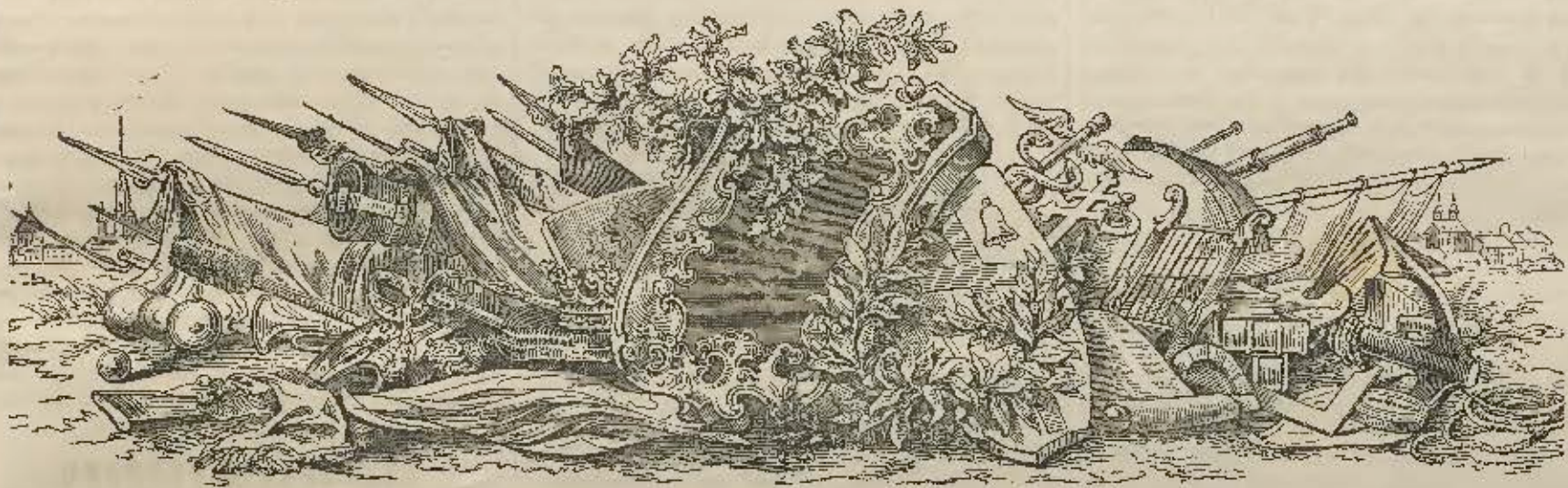

Հաճեցէք, Բեժախում Տէր, ընդունել Ձեր հօր.

պետար լուր բերեր է իմ ԷՖէթէթին Օսմանեանը
ձեռքին է, բայց ստոյգ չէ այն լուրը իմ նայն բեր-
դին քոյրերն ալիսնալից որստընալով մ'եղած ըլլալ
որովհետեւ Ռուսաց զօրաց բաժին մը որն որ ամբո-
ցին մտակցեր ու ունտաւակի մ'եղած պահուստի
էր, Տաճկաց զօրաց շարժումներն պահպանելով որ
իր հոն ըլլալն Օսմանեանը խնայած են ձգելու ետ
քաշուելով է: Ժողովուրդը Գոնիւնի մէջ ալ այն
լուրը նոյն տեղեւոյն զօրաց հրամանատարին առած
դրած էր: Երբեք մէջ Գրան հրամանի երդոյ
քրիստոնէից մը Ս հաթի իբրեւ ըստին բռնուելու ու
գարմանայի գաղտնաւորական առեւտրի մ'առնելու հա-
մար էր: Եւ առեւտրին անդամ են երկու Իսմէր Գա-
շան, Բաճկաց կայսերայութիւն, Էրէք բարբէն եւ հա-
մարտութեան սերէջ քանի մը երեսներ անձինք:
Բաճկաց ձեռքին էր Գոնի հրապարի բռնուելու են,
իսկ մէկտեղեր բռնուած տեղերնին պիտի տարաւին
եղեր ու հոն մեղուին: — Փետրուարի մէջ ընդ-
լայն քաղաքացիական պայքար մը հանդիսի մը ներքեւ
գտնուել է: Բոլոր զօրքն առնելու Իսմէր Գաշանին
Իսմէր Գաշանին պարզեւ իրկուած փառաւոր
սուր մը ընդարձակ է: — Նոյն ամսին Տին Ալանա
2 անգղիական եւ 2 գաղղիական կրիստոնէի շրջե-
նուելու եկեր ու Սեւ ծովուն մէջ միջնէն Խոյնի
կայսերը դուրսի են: Աստից մէկուն մէջ Գաղղիացի
Գաղղիքի իսկին ծովային տեղակալը կը պնտուի:
Կոստանդնուպոլսն 6 պաշտօնի նաւ ելելով, արդէն
Ալանա հասած են: Նոյն մայրաքաղաքին տեղեւոյն է-
ցող աւտորիտետն Արթուր անուն շրջաւոր կը կը-
նայրէր: Երբ որ յայտը Զոնուր Գալիսի գացեր
է, հոն սպասող աւտորիտետն Նաւար կրիստոնէի
Երկու յին ներս բերելու համար:

Փետրուարի 21ին Օրշոփային փայլէն եկած լու-
րը կը ծանուցանեն, որ Արշոփային Յոյն ապստամբ-
ները որոնք հետզհետեւ բազմանալով փայլ են, Եր-
թա քաղքին տիրելին, որն որ իր համանուն ծո-
փածոցն ու գետակնին փայլ է: Քաղքին տիրելու
կողմն ամուր ամբողջ մը կայ: Արթոփային հրապարի
կողմը գեղի ի ծով ամբողջ ծովային փայլ է Էրթա-
քից կողմն ամուր ապստամբաւ բարձրաւն-
դակը, որն որ ամսին 13ին գետ Օսմանեանը ձեռքն
էր: Այս քաղքը Բաճկաց կայսերայութիւն կը նստի
եւ 8000 բնակիչ ունի, որոնց մեծ մասը յոյն է:
Ստանդարտի մէջ ալ խառն իտալեան շաւիւններ կան,
բայց արաբականները գետ յոյսին ոտը եղած չեն:
Եւ ձեռք հակառակ իրարուն ու Տէրքից, նոյնպէս Ե-
րթաւանիս ու Անադոլիայ յոյն գաւառներուն մէջ
Արթոփ քաղքը երբ են: Բայց Օսմանեանը՝ արտաբա-
նական հնարագիտութեամբ խանութն պարսկին, եւ
ամենայն պատրաստութեամբ նոյն քաղքին բերդին
մէջ ամրացան եկան, ապստամբներուն շարժումները
գիտելու եւ այնպէս դերներ նուաճելու համար: Աս
Խանութն քաղքը 30,000 յիսուսորդաց Յոյն բնակ-
չօք մեղադրուական քաղքը մըն է: Իր ամրոցները
մէկի միջոցով իրարման են: Օսմանեանը արդէն
բաւական զօրութեամբ Երթաւանի միջոցով կ'ըկ-
ի Երթաւան կը քաղքն ապստամբները նուաճելու համար:

Երթաւանի գաւառին մէջ ալ Բայն ոտը եղած ու
գետակն մտնելու բաժնուած են, աստից ամենու
միջոցն է բոլոր յոյն ժողովուրդը սուր հանել, եւ
նաեւ յանդիման կողմներն ալ Երթաւանը ձեռքին
ուսնելու ու սիրելու: Աս ապստամբներն այնպիսի յայտ-
արարութիւն մը հանած են որ չէ իմ միայն Օսմա-
նեան կառավարութեան պէջ նուաճելու եւ քաղք-
կան տեղակալներուն մտադրութիւնը կը գրգռէ:
Երթաւան յայտարարութեան մէջ իսկ մը գրգռել
եւ ապստամբներն խորհրդէն Երթաւան կ'ըկ-
1821ին պատերազմը նորին ձեռք մ'առնելով, եւ
յանուն Ամենակողմնի եւ նուիրական ապրիլի կ'եր-
գնուել որ ամենուին չենք ուզիր եւ ոչ մէկ եղա-
նակաւ մը գեղեցիկին ձեռքը իմուրդ, միջնէն որ ա-
ղաւթութիւնն շատանայ:

Պատերազմը սկսելու ամենուին կը յայտնուի որ
իմ մեր աղաւթ Էրթաւանը եւ իմ ուրիշ համալիր
եղաւոր համակրութիւնը կը պարկայանեն, որով
իրենք ալ 1821ին ընդհանուր նուիրական պատե-
րազմին շարժումներն համար գեղեցիկ հիմունքն
եւ հաւատարմ, շարժումնալ եւ մեր անտարաձակ ի-
րաւունքը ձեռք իրերուն համար կը պատերազմին:

Այս յայտարարութեան զուտ, որն որ ամենու
ունհամար օրինակ տալով ամենուին ձեռքը կը պար-
տի, երբեմն ձեռք մ'ալ չենած են, որուն փայլ կը
պարտաւորին երգումն անոնք, որոնք որ տալատուր-
թեան գրգռելու տակ կը մտնեն: Այս յայտնաբեր մի-
ջնէն փետրուարի մէկին երկուրդ կերպաւորուե-
ցաւ, ինչու որ ապստամբութեան զինուորները գե-
ղեցիկ պարտաւոր գեղեր կը կանգնեն, եւ ձրի գեղեր
կը ըստնեն: Երթաւանը Երթաւանիս ու Երթաւան
մէջ տեղը կը կենան: Երթաւանի մէջ կամ աղաւթ-
թիւն, կը որտալ:

Միջնէն Էրթաւանը իրարուն աստից փայլ երկայն
տեղակալութիւններ կու ապ, եւ Էրթաւան իմ Սուր-
գաւառն ու ոտը եղած է: — Բայց օսմանեան կա-
ռավարութիւնը, մանաւանդ Էրթաւան Գաշան
քով մեծ ժողովեամբ աստից գեղ կը ձգնի, եւ
ինչպէս արդէն յոյսին է՝ տաճկական զօրքն ան կա-
մէր իր գեղը կը բռնելուն: Երթաւան ու Երթաւան
եղած աւ ամեն բաները Էրթաւանի մէջ մեծ ապ-
րութիւն պատճառեցին: Նոյն երկիրներ Էրթաւանի
համարաւորութիւն մէջ գտնուող 300 աւանդը ոտը
երան եւ ուղեցին հոյսիններն գաւառը, բայց զար-
մանային ան է որ համարաւորութիւն իրարունալ ի-
րենք արձակեց, եւ յոյն կայսերայութն ալ օրհնեց,
ու աստից ինչ մը զինուորեայ գեղերնայն ծովայն
երան, եւ գեղի Սուրգ եւ Երթաւանի կ'աւարի-
ցին: Էրթաւանի մէջ այնպիսի համակրութիւն գրգռե-
ցաւ ապստամբաց կողմի՝ որ տեղակալներ՝ սահման-
ներուն փայլ գաւառ մը զօրք իրերէն: Երթաւանի
Տէրութեան անձինքներէն ոմանք գաղաւթ փախ-
չելով ապստամբաց օգնութեան գացին:

Օսմանեան տեղակալութեան կայսերայութն Էրթաւան
բարձրագոյնը Երթաւանի գետունն այս ա-
մենայն տեղակալ՝ Էրթաւան օգնական տեղակալն
(Կաղղիայի ու Երթաւանի) յայտարար մը իրերէն, որն
որ Բաճկաց պաշտօնները պիտի խաւրուէր, ու նիսին
էր՝ Երթաւանի ապստամբութեան փայլ տեղակալութիւն
խնդրել: Բայց նոյն յայտարարին օրինակը Ռուսաց
գետակնն չեղանք: Երթաւան Էրթաւանի Էրթաւան
ան նոյն յայտարարին մէջ, Էրթաւան գաղաւթ Էրթա-
ւան, Երթաւանի, Երթաւանի, Երթաւանի, եւ
ուրիշ գետնին անանայ ըստ գրգռութեան փայլ
որտունը կ'ըկ: Եւ ընդգեղ չէ որ նոյն իսկ Էրթա-
ւան բնակչաց համար ալ ըլլայ իր որտունը: Նոյն
բարձրագոյնը օսմանեան գետակն Էրթաւանի փա-
շային սուրհանդակ մը խաւրեց, ամեն բան իրեն ի-
մացնելու, եւ հարկաւոր հրամաններն իրեն տալու
համար:

Չորս մեծ տեղակալն Էրթաւան գտնուող գետ-
ակնները Էրթաւան Էրթաւանի փայլ ընդգրա-
գրին զատողով իրեն են: Անգղիական Տէրքիսի կողմ-
նային Էրթաւան Սուրգ Երթաւան իրերէն է Էրթա-
ւանի պաշտօններն ամեն տեղն աւաճեցան զօրքին
օգնելու համար: Նոյնպէս գաղղիական փրօմիսի չ-
գետնին ալ Էրթաւան գետ ի փրօմիս գացեր է:

Ս իրենն փրօմիս փետրուարի 13ը միջոցա-
գործ հասած լուրը կը ծանուցանեն իմ փայլ ալ-
բայց մէջ կեցող կրկն կողմն զօրքերն չէ ի-
րենց իրեր: Էրթաւան համար բնած զիբըր փրօմ-
չեն: Ս իրենն ու Գաղղիայի մէջ իրեն եղած նա-
ւակներն ալ իմ ամրացած է: Երթաւան փայլ
Սուրգ փայլ է, իսկ Սուրգիսի Էրթաւան երթաւան
համար ծովայն եղած զօրքը՝ Էրթաւան զօրքն
իրերէն է: Սուրգիսի փայլաւոր զօրքը պա-
տաւէր ընդունած է Երթաւանի երթաւան, որով
հետեւ միջնէն հիմն հոն կ'ըկ: Երթաւանի
ապստամբ գաւառները նուաճելու փայլ է: Ս ի-
րենն բռնակն մէջ գտնուող զօրքը մէկ մասն ալ
Երթաւանի փայլ օսմանները կ'ըկ: Երթաւան
նաեւ համար որտուն է, եւ հիմնակ հիմն գեղ
ի Սուրգի կ'ըկ: Օսմանեան իրենց մէջ յի-
շուր գաւառներուն մէջ եղած ապստամբութիւն-
ները մեծ բանք մը տեղ չեն գնել, եւ կը յայտն
որ զինուոր զօրութեամբ շատով կը նուաճուին:

Տաճկականներն երբ նորագոյն լուրերն աստից
են փետրուարի 13ին Էրթաւան արքունի հրովար-
տակաւ ընդհանուր ապստամբութեան գետն է Էրթա-
ւանի պատերազմը զօրքը փայլ: Էրթաւան հիմն
Ռուսիայի հրամանատար զօրքը կ'անտանուէր:

Պր. Վերուի տը Էրթաւան (de Pay) հաղաւթ-
պետի տաճկական տաճկական գեղի մը փայլ հրամա-
նատարութիւնն առնել է: — Զօրքը գեղի ի Գաղղի-
րի երթաւան արքունի անգղաւոր կը շարունակուի:
— Էրթաւանի 13ին միջոցալ նուաճուցին մէկ
մասը տաճկական նաւերու խմբով, Էրթաւանի նա-
ւահանքը մտնել, ու հոն զօրք ու արգելմէր
գաղղի հանգնելու երթաւան, նորին խորհրդի փայլ
ըստ անան գեղի ի Գաղղիս, եւ ըստ այլոց գեղի ի
Էրթաւանի, նախալ էր:

Փետրուարի 20ին գեղերնայ կրկն տաճկական
շրջնուած զօրքով լեցուած Կոստանդնուպոլսն գեղ
ի Երթաւանի կամ Սուրգ ծովայն եղած են:

ՆՈՐԱԳՈՅՆ ԼՈՒՐ

Առաջինը թերթներն մամուլ տակ գնե-
լու տակն ձեռքերն հասու իրարայ կայսեր՝
Գաղղիացի կայսեր թերթին ստան զրա-
տաւորներ:

Պետրոսեան լուրերը երկու թերթներն ալ մեկանց
կը հրատարակէ: Եւ յոյսին բան է որ այն թերթն
ալ Կաղղիան կայսեր թերթին պէս՝ Երթաւանի լու-
րաց մէջ իբրեւ ժամանակակից պատմութիւնն յի-
շատարարն մը, իր շրջանը պիտի ընէ: Երթաւան
պէս անկաւ փոխադրելով մեր ընթերցողներուն հա-
ղաւթը, այսպէս նուա հարկ կը համարուի այս
թերթն ալ պատմական թերթներուն մէջ հրատա-
րակել, արեւելեան խնդրին մէջ իբրեւ պատմական
հարկաւոր յիշատակարարն մը:

Պետրոսեան, Երթաւան 28, (Պետրոս, 9) 1821.

ԿՆՏԱՐԱՐՈՒ ՏԵՐ:

Չեմ կրնար լուրագոյն կերպով պատմութեան տալ Չեմ
մէջ հաճախութեան, բայց իմ իմ սեպհական խօսքեր
կրկնելով, որոնցմով Չեմ նամակ կը փոխադրուի: Պի-
յոստարութիւնները պէտք է որ անկեղծութեամբ բարե-
կամտան ըլլան, ու միւս նոյն պիտա որովհետեւ փայլ հի-
մնին, (որովհետեւ) կարգաւորութեան պահպանութիւն, խա-
ղաղութեան սեր, գաղաւթ յարգ ու փոփոխել ըստկամ-
ցողութիւնն: Չեմ բաժնին համարման, այս ծրագրին իմ
պրօծ մտաւ ընդունելով՝ կը հաստատուի որ նոյնին հա-
ւատարմութիւն: Կը համարման կարծել եւ խրճ-
մանքն ալ նոյնպէս կը զօրքն որ եւ ալ նոյնին չենու-
րայ: Երթաւան մէջ, Էրթաւան երկաւ արեւելեան պատմաւոր
կողմն, իմեան մէջ, պատմական ընդունելու չեմ, մեր նաեւ
ինչպէս եւ Գաղղիայի հետ բարեկամական յարաբերութիւն
ները պահելու: Իսկաւ մեծ հոգիւրդութեամբ շատանա-
ւա որ աւ նիսին մէջ ամենուին Չեմ փոխադրութեան
գաւառները կրկնել շարքը (սկզբնէն) իմենն: Իսկաւ
Էրթաւան պահպանելու համար, իմ նիսին եւ իմ կը-
պին կողմնին այն ամենայն փրօմիսն ըրի պրօմիս իմ պա-
տիս պահելով կրկնել ընդ: Եւ համարման մէջ գրա-
նուող իմ կրօնականներն համար պահպանելով այն իր-
ւանց եւ արտաւորութեան համար պահպանելով, որովհետեւ
ժողովարկութիւն որ ուս արեւան փայլ ապագան էրն, ուրիշ
բան չիտրուի, բայց եթէ ան բաններն որոնք պահպանել
յաւաճ կու փայլին: Իմ որ Գաղղիան իմ իմ թող արեւան
բայց, շատանց պահել շարքը, երթաւան կը իրարայ
կու իրեն, որն որ իր բոլոր կը փայլանայ: Կաղղիան
գեղեցիկին անհիմն կարգաւորութեան զօրք համար, համար
միջնականութիւնը գրգռելով, եւ անանց կառավարութեան
փայլ փայլաւոր տալով իմ ինչպիսիքն ու ապագութեան
սահմանն ու իմ գիտարարութեանց փայլ, ինչպիսիքն այնպի-
սի յարաբերութեան շարքը մէջ իմեց, որ հարկ ե-
ղաւ անկեղծ պատմութեամբ հետեւի:

Չեմ փոխադրութեան կը ներք իմեն, որ մանրամասն
չիտարմ այն պարագաներուն փայլ, որոնք Չեմ ընթերցան
համարման յաւաճ ընդունելով Չեմ նամակն մէջ երթաւ
բաւ հետեւ յաղաղութեան կը յիշատակուի: Երթաւան իմ
կարծարութիւններն շատան, ըստ իմ համարման, ամենու
պատմական ընդունելու են ու քանի մը գեղեցիկ ալ ծանու-
ծուած են, Գաղղիան գետն: Իսկ իմ ընթերցան, նորին լու-
կերն եւ կարգի կենտ համար երկայն մեկն իմեններ
պէտք են, որովհետեւ փոխադրութեան մէջ փոխադրութեան
ամենուին յարմար: Այսպէս (օրինակ համար) Չեմ
փոխադրութեան ինչպիսիքն մէկին հետադարձութեանց օս-
մանն գործարարութեան արժանի իմեն: Երթաւան (Գա-
ղղիան) ինչպիսիքն փայլ պաշտօն փայլ կը փեն: Բայց կը
մանրագր որ այս գրաւ մը որն որ փայլ պարագան կարկա-
լեան մէջ էր, շատ շատան եւ բաւ մեծի մասին անկեղ
յաւաճ պարտաւոր իմեն ծանուցանելու գործարարութեան (այս
ինքն) փայլեց: Կառավարութեան Զոնուր փայլեց զաւթի
մեծ իրեն: Երթաւան ծաղկեցաւ: Էրթաւան որ արդէն շատ
յաւաճ, երթաւ Երթաւան գետ իմ փայլ չէր կրկնել որով
Երթաւան իմ պատմական գեղք մը ըստին: Չեմ փ-
փառութեան իմեն եւ յաւաճ իր նուաճարարութեան
Սաղաւթ իմեն էր: Աս ինչպիսիքն ինչպիսիքն օտարեկ
յոյցն իմ փայլ եղած փայլութեան պահպանութեան
Երթաւան հարկ էր որ Էրթաւանը փայլեց: Երթաւան
արդ, եւ իտալականութեան յայտարարութեան արեւան
խաղաղութեան, նոյն ժողովն իրենց յարմարութեան Էրթաւան
ու Երթաւան պատմական են իրենց գաղաւթ, իմ որ փայլա-
հետ ըլլայ պատմական: — Այսպէս նաեւ Չեմ փոխ-
փառութեան կը կարծել որ իմ գաղղիան Սուրգիսի յոյ-
տարարութեան փայլ տաւած մեկնութեան պատմական եղած ըլլայ,
որ Գաղղիան ու Երթաւան կը ըստ իրարայ Կաղղիան տալ
որ նոյն ինչպիսիքն: Բայց Չեմ փոխադրութեան կրկնել
ինչպէս որ մեր մեկնութեանն ինչպիսիքն յայտարարութեան ու
պարզ (փոփոխութեան) ընդունելուն հոգը արեւան, եւ եւ
կը կարծել: Երթաւան անկեղծութեան պահպանելու նոյն փայլ
ուրիշ, փայլեց իմեն, փոխադրութեան փայլ տալով որ Գաղղի-
ան փայլաւորութեան իմենն: Երթաւան մէջ կը որ մեկն
առ անց փայլաւորութեան ընդունելուն իմեն: Երթաւան իմ
մեր մեկնութեանն մէջ գտնուողութեան պատմական յայտն
մը կը գտնուէր, եւ Օրթաւան փայլեց նոյնին համարեց
ընդունել տալ, որով Երթաւան եւ Երթաւան փայլ
Գաղղիանութեան նոյն միջոցին մէջ անց փայլաւորութեան
կան նաւատարարութեան մէջ մասն արդէն Զոնուր փայլեց
էր, անգղական եւ Գաղղիական արդարեւ փայլեց ու ստա-
ցուածքը պատմական պատմական, եւ արդէն իմ նոյն
նուաճարարութեան արդեւ ներս իմենն: Երթաւան 1811ին գա-
ղաւթ իմ փայլ փայլեց, հարկ եղաւ որ Օսմանեան կառա-
վարութեան իմենն մեկն փայլ փայլեց: Կաղղիան իմ փայլ
նիսին է, որ երթաւ Գաղղիան եւ Երթաւան իմենն փայլ
զարդ իմենն փայլեց, որով Էրթաւան Երթաւան փայլ
պարտաւորութեան ընդունելուն զօրք իմենն: Երթաւան
պարտաւորութեան փայլ փայլեց: Երթաւան (Երթաւան) Բայց
մէջ մ'որ թող արեւան համար մեր փայլան երկու:

